

Nota van de Staten-Generaal van het middenveld gericht aan de (in)formateur

Om mensen te verenigen, mondig en invloedrijk te maken en de kwaliteit van het beleid te verbeteren, hebben middenveldorganisaties middelen nodig alsook een regel- en wetgeving, die ruimte laten aan het middenveld en kansen biedt aan de actieve, georganiseerde burger. Rond die kerndoelstelling werd in 2002 in Vlaanderen de Staten-Generaal van het Middenveld opgericht.

De Staten-Generaal willen bijdragen tot een verdieping en een verbreding van de democratie door de taken van het middenveld te verduidelijken, de werking van middenveldorganisaties te verbeteren, de regel- en wetgeving af te dwingen die nodig zijn om de taken van het middenveld te vervullen. Wij zijn er immers van overtuigd dat een verdere ontplooiing van het middenveld, het waarborgen van de mogelijkheden hiertoe en een betere samenwerking tussen het middenveld en de overheid, de kwaliteit van het beleid, van het leven en het samenleven kunnen verbeteren.

De samenwerking met de overheid dient uit te gaan van de wederzijdse erkenning van de rol en verantwoordelijkheid van elkeen. De overheid waakt over het algemeen belang, neemt de beslissingen die zij daartoe nodig acht en ontleent haar legitimiteit aan de vertegenwoordigende democratie. Het middenveld ontleent zijn legitimiteit aan de vrijwillige participatie en inzet van burgers. Zij geeft die burgers stem door hen te organiseren, te informeren en te laten wegen op de beslissingen, genomen door overheden of marktgebonden organisaties.

Meer dan 50 verenigingen, organisaties en koepels uit diverse sectoren van het middenveld maken inmiddels reeds deel uit van de Staten-Generaal, waaronder ACW, Vlaams ABVV, ACLVB, ACV, Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen - koepel van milieuverenigingen, Christelijke Mutualiteiten, 11.11.11 - koepel van de Vlaamse Noord - Zuidbeweging, F.O.V.- Federatie van Organisaties voor Volksontwikkelingswerk, Gezinsbond, Socialistische Mutualiteiten, Vlaamse Jeugdraad, Forum voor Etnisch-Culturele Minderheden.

Deze nota aan de (in)formateur bevat een aantal voorstellen die de werking van het middenveld kunnen verbeteren. Wij verwachten dat zij effectief zullen doorwerken in het federaal regeerakkoord en uitvoering zullen krijgen in het federale beleid tijdens de periode 2003-2007. De Staten-Generaal van het Middenveld zullen dat beleid, meer bepaald in verband met deze voorstellen, kritisch opvolgen en evalueren.

1. Participatie en inspraak

Om zijn opdracht te kunnen vervullen moet het middenveld intensief betrokken worden bij de voorbereiding, opmaak en uitvoering van het beleid. Het middenveld kan immers de eisen, vragen, wensen en noden van mensen registreren, bundelen en vertalen. Voor een effectief antwoord op tal van sa-

menlevingsproblemen zijn partnerschap en gedeelde verantwoordelijkheid van overheid en middenveld vereist.

De overheid dient ook ruimte te laten voor het zelfinitiatief en ondersteuning te bieden aan de diverse acties - op tal van terreinen (gezondheidszorg, arbeid, milieu, cultuur e.a.) - die vanuit het middenveld worden ontwikkeld.

Om dat mogelijk te maken vormen advies- en overlegorganen een cruciale factor. Om de advies- en overlegorganen functioneel te maken, moeten echter een aantal voorwaarden worden vervuld.

- Voor de Staten-Generaal vormt representativiteit een belangrijk criterium voor deelname aan advies- en overlegorganen. Mensen uit het middenveld hebben niet enkel een jarenlange inhoudelijke en technische expertise opgebouwd, maar ook een maatschappelijke deskundigheid verworven, gebaseerd op het informeren, het sensibiliseren, het betrekken en valoriseren van de ervaringsdeskundigheid van duizenden actieve vrijwilligers. Deze representativiteit moet worden erkend.
- Voor de Staten-Generaal mag advisering niet steunen op willekeur. Advisering, die niet verplicht is maar afhangt van de goodwill van de betrokken minister, zal al te vaak leiden tot het buitenspel zetten van middenveldorganisaties of tot opportunistische. Zonder een procedure, die de bevoegdheden inzake advisering formeel vastlegt en waarborgt, kan niet worden gesproken van een volwaardig adviesstelsel. Na het uitbrengen van een advies is het aan de overheid om te beslissen. Het middenveld mag echter verwachten dat zijn argumenten ernstig in overweging worden genomen en dat de overheid motiveert waarom zij desgevallend een ander standpunt inneemt.
- Voor de Staten-Generaal is een duidelijke regeling van de verbintenissen en de gemaakte afspraken tussen overheid en representatieve organisaties vereist. Advisering moet dan ook in eerste instantie het gevolg zijn van overleg tussen diverse middenveldorganisaties. Uit het overleg en de uitwisseling tussen de verschillende actoren en invalshoeken kunnen immers consensus, gemeenschappelijke doelen en synergieën worden opgebouwd, die de overheid niet kan bereiken in één op één contacten of via advisering door geïsoleerde deskundigen.
- De Staten-Generaal beklemtonen ook het belang van systematisch overleg van de middenveldorganisaties met de overheid. Ook hier geldt dat zonder procedures die de bevoegdheden inzake overleg formeel vastleggen en waarborgen niet kan worden gesproken van een volwaardig overlegstelsel.
- Middenveldorganisaties moeten ook vrij in overleg kunnen treden onderling en met andere maatschappelijke actoren. Deze vrijheid van overleg moet ten volle gerespecteerd worden. Regelgeving die voortvloeit uit onderlinge afspraken in de samenleving sluit beter aan bij de maatschappelijke noden en biedt meer garanties op naleving; in het bijzonder moet het sociaal overleg ten volle kansen krijgen en worden gefaciliteerd.
- Middenveldorganisaties moeten hun standpunten ook kracht kunnen bijzetten door gerichte acties. De actievrijheid is een grondrecht, in het verlengde van de vrijheid van meningsuiting en de verenigingsvrijheid. Eenzijdige ingrepen door de politieke overheid of de rechterlijke macht in deze

actievrijheid zijn voor de Staten-Generaal van het Middenveld uit den boze.

2. Rechtszekerheid inzake de uitvoering van de wet op de vzw's

Heel wat verenigingen uit het middenveld hebben de juridische vorm van een vzw aangenomen. De voorbije legislatuur werd er werk gemaakt van een nieuwe wetgeving inzake de vzw's. Inmiddels verscheen de nieuwe vzw-wet in het Staatsblad. Ze is echter nog niet in werking getreden omdat de publicatie van het koninklijk besluit ter uitvoering van de wet uitblijft. De verenigingen binnen de Staten-Generaal van het Middenveld rekenen erop dat de volgende federale regering prioritair werk maakt van een snelle uitvoering van de wet zodat rechtszekerheid gegarandeerd wordt.

3. De rechten van de vrijwilliger

Naar schatting anderhalf miljoen inwoners van België zijn op één of andere manier bezig met verschillende vormen van vrijwilligerswerk. Reeds lang is sprake van een stimulerend en rechtszekere regeling voor het vrijwilligerswerk. Vraag is een sluitende regeling te voorzien voor aspecten als

- de aansprakelijkheid van de vrijwilliger ten overstaan van derden en van de organisatie waarvoor de vrijwilliger werkt;
- de sociaal-rechterlijke positie van de vrijwilliger m.b.t. het ontvangen van kostenvergoedingen en giften;
- de verzekering bij ongevallen tijdens vrijwilligerswerk;
- de fiscale en parafiscale behandeling van vergoedingen aan vrijwilligers.

Tijdens de vorige legislatuur werd terzake een wetsvoorstel ingediend in de Kamer.

De Staten-Generaal van het Middenveld rekenen erop dat de volgende federale regering het voorliggende voorstel effectief omzet naar een wet mits aanpassing en aanvulling met ondermeer een regeling voor de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de vrijwilliger.

4. Vrijwilligersverlof en vormingsverlof voor vrijwilligers

Belangrijk voor de versterking van het sociaal kapitaal is het ondersteunen van de combinatie van betaalde arbeid en vrijwillige inzet in het maatschappelijke middenveld. Om te kunnen deelnemen aan belangrijke initiatieven nemen werkende vrijwilligers dikwijls verlofdagen op. De Staten-Generaal van het Middenveld pleiten daarom voor de invoering van vrijwilligerskrediet of vrijwilligersverlof, dit aansluitend op de bestaande regelingen (tijdkrediet, loopbaanonderbreking, thematische verloven). Dit moet het mogelijk maken de loopbaan te onderbreken of tijdelijk minder te gaan werken met het oog op een intensief engagement als vrijwilliger in het verenigingsleven.

Op dezelfde wijze moeten werknemers ook meer mogelijkheden krijgen om, met behoud van loon, tijdens de werkuren vorming te volgen in functie van de vrijwilliger inzet in verenigingen. Daartoe moet het bestaande stelsel van

betaald educatief verlof versterkt worden. Er moet vermeden worden dat dit stelsel wordt versmald tot enkel het bevorderen van beroepsopleiding.

De middenveldorganisaties vragen aan de sociale partners dit op het sociaal overleg te plaatsen en aan de regering om het te faciliteren.

5. Vereenvoudiging van de regelgeving

Het is de opdracht van de overheid het samenleven geordend te laten verlopen. Maar regelgeving gebeurt best efficiënt: ze mag niet leiden tot overregulering. Vrijwilligers en vooral jongeren zijn de dupe hiervan. Vrijwilligers zoals jeugdbegeleiders moeten in de eerste plaats creatief en actief kunnen bezig zijn. Nu moeten zij zich te zeer verdiepen in en bezighouden met regelgeving zodat hun kernopdracht in het gedrang komt.

Samen met de jeugdverenigingen én de sociaal-culturele verenigingen vragen de Staten-Generaal voor het Middenveld een doordachte en verregaande vereenvoudiging van de regelgeving. Wij stellen voor dat de nieuwe federale regering een dialoog opstart met gemandateerden van alle beleidsniveaus en vertegenwoordigers van het middenveld om de regelgeving, die betrekking heeft op vrijwilligers en verenigingen, in kaart te brengen, door te lichten, te vereenvoudigen en gebruiksvriendelijker te maken. Regels die niet nodig zijn, moeten afgeschaft worden.

Daarenboven zijn er een aantal wetten, sommige nog in de maak, die voor de verenigingen niet toepasbaar of zeer onduidelijk zijn. De Staten-Generaal voor het Middenveld vragen ondermeer een aangepaste omzetting van de Europese richtlijn (2001/29/EG) inzake auteursrecht, een aangepaste regeling van de controle op de beheersvennootschappen, van de aanplakkingtaks en van de wet op de bewakingsdiensten.

6. Toegang tot de rechtsbedeling

Tal van verenigingen zetten zich in België in voor allerhande maatschappelijke doelstellingen zoals het tegengaan van de uitsluiting van achtergestelde groepen, het tegengaan van discriminatie, het verbeteren van het milieu... In vele gevallen botsen deze verenigingen op het probleem dat hun vorderingen, ingezet rond een 'algemeen belang' onontvankelijk worden verklaard omdat er in strikt juridische termen geen 'belang', kan worden aangetoond. In het Belgisch rechtssysteem wordt een 'belang' immers eng geïnterpreteerd: men moet kunnen aantonen dat er een 'persoonlijk' en 'rechtstreeks' nadeel is. Bij aantasting van een algemeen en collectief belang is dat uiteraard onmogelijk. De Staten-Generaal vragen daarom aan de overheid dat verenigingen die een algemeen of collectief belang verdedigen, op basis van dat belang een rechtszaak kunnen starten, zich burgerlijke partij kunnen stellen en een beroep kunnen doen op de Raad van State (ook voor de procedure in kortgeding). Om de huidige situatie recht te zetten moet de volgende regering wetswijzigingen doorvoeren aan het Gerechtelijk Wetboek, aan het Wetboek van Strafvordering en aan de gecoördineerde wetten van de Raad van State.

7. Erkenning van het middenveld op Europees en internationaal vlak

De Staten-Generaal van het Middenveld vragen aan de federale regering dat zij zich op Europees en internationaal vlak actief opstelt als pleitbezorger van het maatschappelijk middenveld en ondersteuning geeft aan de eigen Europese en internationale acties van het maatschappelijk middenveld gericht op erkenning. De federale overheid moet zich actief mee inzetten voor de vorming van een krachtig, onafhankelijk maatschappelijk middenveld en voor de bevordering van de sociale dialoog in de ontwikkelingslanden en de landen in transitie (inz. ook de uitbreidingslanden).

De Staten-Generaal van het Middenveld vragen ook dat NGO's en civiele samenleving sterker worden betrokken bij de internationale samenwerking.

8. Participatie en het grootstedenbeleid

De federale overheid zet, in het kader van haar bevoegdheid "grootstedenbeleid", tal van initiatieven op in Gent, Antwerpen, Charleroi, Luik en Brussel. De Staten-Generaal van het Middenveld menen dat gedegen participatiestructuren daarbij onontbeerlijk zijn. De volgende regering moet de nodige impulsen geven opdat bij grootstedelijke projecten enerzijds een versterking van het vrijwilligerspotentieel gestimuleerd wordt en anderzijds een wezenlijke inbreng van georganiseerde mensen in buurtverband mogelijk wordt. De steden moeten ook rechtstreeks middelen krijgen om de slagkracht en het democratisch bereik van hun middenveldorganisaties en hun civiele maatschappij te verhogen.